

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวศูนย์ศึกษาหมู่บ้านช้าง บ้านตากกลาง จังหวัดสุรินทร์ Guideline of Cultural Tourism Development at Kochchasuksa (Elephant Camp) Center in Elephant Village, Ban Taklang, Surin Province

สุจิตรา ชันแก้ว¹, กาญจนพร ผดุงฤกษ์², กรณ์นัท พิมพังกิ่ง³ และศศิธร รัตนประยูร⁴

^{1,2,3} นักศึกษาหลักสูตรการท่องเที่ยว ⁴ อาจารย์ประจำหลักสูตรการท่องเที่ยว คณะวิทยาศาสตร์ และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

ABSTRACT

This research aimed to study the level of tourism elements, sustainable tourism and propose a guideline for the tourism development in elephant camp, Ban Ta Klang, Surin Province. The samples were 400 tourists traveling in the study center. The research instrument was a questionnaire which the validity was .804. The 272 questionnaires or 68.00% were returned. The questionnaires were analyzed for frequency, percentage, mean and standard deviation by statistical package. The result showed that tourism elements, it was in moderate level including of attraction, activity and accessibility respectively. For the part of sustainable tourism was also in moderate level including of environmental security, the quality of the traveling experience and the participation and the community quality respectively.

Keywords: Development, Tourism, Tourism, Kochchasuksa

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับองค์ประกอบการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศึกษา หมู่บ้านช้าง บ้านตากกลาง จังหวัดสุรินทร์ มีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่ศูนย์ศึกษา 400 ตัวอย่าง ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือการวิจัย มีค่าความเที่ยงทั้งฉบับ .804 ได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 272 ชุด คิดเป็นร้อยละ 68.00 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติวิเคราะห์ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า ระดับองค์ประกอบการท่องเที่ยวภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจ เป็นด้านกิจกรรม และด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ตามลำดับ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อยู่ในระดับปานกลาง ได้เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ได้แก่ ด้านความมั่นคงของสิ่งแวดล้อม ด้านคุณภาพของประสบการณ์การท่องเที่ยว ด้านการมีส่วนร่วม และด้านคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในพื้นที่ ตามลำดับ

คำสำคัญ: การพัฒนา, การท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสร้างรายได้ให้กับประเทศเป็นอย่างมาก (กอบกาญจน์ วัฒนวรางกูร, 2559) โดยในปี 2558 มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางมาเที่ยวไทยมากถึง 29.88 ล้านคน ขยายตัว 20.44% สร้างรายได้ 1.44 ล้านล้านบาทขยายตัว 23.53 ถือว่ามีรายได้สูงที่สุดเป็นประวัติการณ์ โดยเพิ่มขึ้นจากปี 2557 มากถึง 2.7 แสนล้านบาท ส่วนการเดินทางที่ขยายในประเทศไทยนักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางเที่ยวในประเทศ 138.8 ล้านคน สร้างรายได้ 7.9 แสนล้านบาท ส่งผลให้ในปี พ.ศ.2558 ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวอยู่ที่ 2.23 ล้านล้านบาท สูงกว่าเป้าหมาย 2.20 ล้านล้านบาท ซึ่งเกินกว่าเป้าหมายที่วางไว้ 3 หมื่นล้านบาท (วรรณสิริ โมรากุล, 2559) การท่องเที่ยวมีหลากหลายรูปแบบจำแนกตามพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีแตกต่างกันออกไป และในปัจจุบันสังคมมีความตระหนักถึงศิลปวัฒนธรรม ประเพณี เทศกาล รวมถึงมรดกทางวัฒนธรรมพื้นบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งนี้ การตื่นตัวต่อการศึกษา เรียนรู้ วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นของในแต่ละภูมิภาคเป็นจุดกำเนิดของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกลายเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยม และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวที่มีคุณค่าด้านการท่องเที่ยว และสามารถนำรายได้เข้าสู่ชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจทั้งระดับประเทศ และระดับภูมิภาค นอกจากนี้ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยังเป็น

เครื่องมือสำคัญในการสืบทอดวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไป (กาญจนา แสงลี้มสุวรรณ, 2559)

จังหวัดสุรินทร์เป็นเมืองเก่าแก่ที่ตั้งขึ้นตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย มีบรรพบุรุษผู้ก่อตั้งเมืองสุรินทร์เป็นชนชาวกวย หรือ ชาวกูยที่อพยพมาจากแคว้นอัตปือแสนแปทางตอนใต้ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งชนชาวกวยเป็นชนชาติที่มีภูมิปัญญาทางการเลี้ยงช้างที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษสูงในอดีตชนชาวกวยที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสุรินทร์จึงนิยมออกไปคล้องช้างป่าบริเวณป่าดงดิบทางตอนเหนือของประเทศกัมพูชา และทางตอนใต้ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อนำมาขายและเลี้ยงไว้เป็นสัตว์เลี้ยงประจำบ้าน การเลี้ยงช้างของคนสุรินทร์จึงแตกต่างจากการเลี้ยงช้างของคนในภูมิภาคอื่นในประเทศที่เลี้ยงช้างไว้เป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพ แต่ชาวสุรินทร์เลี้ยงช้าง และปฏิบัติต่อช้างเสมือนหนึ่งเป็นสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน ทุกเทศกาลงานประเพณีที่สำคัญจะมีช้างเป็นส่วนหนึ่งของงานอยู่เสมอ วิถีความผูกพันระหว่างคนกับช้างจึงเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นประการหนึ่งของจังหวัดสุรินทร์

ศูนย์คชศึกษา หรือ หมู่บ้านช้าง บ้านตากกลาง จังหวัดสุรินทร์ เป็นศูนย์รวมช้างทั้งในบ้านกะโป บ้านตากกลาง และช้างจากหมู่บ้านอื่นในจังหวัดสุรินทร์ มีจำนวนมากกว่า 200 ตัว ซึ่งจัดให้เป็นวิถีชีวิตที่อยู่ในพื้นที่เดียวกันของคนในหมู่บ้านคนเลี้ยง และช้าง ไม่ว่าจะเดินไปบริเวณใดในหมู่บ้านจะพบเห็นช้างอยู่แทบทุกที่ ซึ่งช้างแต่ละตัวก็เป็นช้างแสนรู้ไม่ดุร้าย และเป็นมิตร ช้างบ้านตากกลางเป็นช้างบ้านที่มีความคุ้นเคย ช้างนอนร่วมชายคาเรือนเดียวกัน

กับคนเป็นสิ่งแวดล้อมที่ซึ้งกับคนอยู่รวมกันได้ อย่างมีความสุข (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2559)

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลระดับทุติยภูมิของศูนย์ คชศึกษา หมู่บ้านช้าง และชุมชนใกล้เคียงมีความ สมบูรณ์ ทั้งทรัพยากรทางวัฒนธรรม วิถีชีวิตของ ประชาชน มีประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน โดยปัจจุบัน ทรัพยากรเหล่านี้ยังไม่ถูกนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ในด้านการท่องเที่ยวเท่าที่ควร หากมีการ พัฒนาการท่องเที่ยวเกิดขึ้นในชุมชนนอกจากจะ สร้างรายได้ให้เกิดขึ้นในชุมชนแล้ว ยังเป็นการสืบ ทอด และเผยแพร่วัฒนธรรมอันดีงามของชุมชน เพิ่มขึ้นอีกด้วย โดยมุ่งเน้นการจัดท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมอย่างยั่งยืน มีเป้าหมายเพื่อเป็นการ พัฒนาคุณภาพชีวิต ความมั่นคงของสิ่งแวดล้อม และคนในชุมชนทำให้นักท่องเที่ยวได้ท่องเที่ยวอย่าง มีคุณภาพ ได้รับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ดี และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโดยชุมชน เพื่อให้ คนในชุมชนมีสภาพชีวิตที่ดีขึ้น

การอนุรักษ์ช้าง และวิถีชีวิตของคนเลี้ยงช้าง ให้ดำรงอยู่ รวมถึงการเผยแพร่ภูมิปัญญา และ วัฒนธรรมของหมู่บ้านช้างให้เป็นที่รู้จักต่อ สาธารณชน และการสร้างรายได้ให้ชุมชน ผู้วิจัยจึง เป็นความสำคัญของการศึกษาเพื่อหาแนวทางการ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่จะเกิดประโยชน์ต่อศูนย์ คชศึกษา ซึ่งจะได้มีแนวทางการพัฒนาการ ท่องเที่ยว รวมถึงหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับ การท่องเที่ยวในพื้นที่นำเป็นแนวทางในการส่งเสริม การท่องเที่ยว เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมา ท่องเที่ยวที่ศูนย์คชศึกษา รวมถึงนำข้อค้นพบมาใช้ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อ

ขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน อนุรักษ์วิถีชีวิตของชุมชนคน เลี้ยงช้าง เป็นการสร้างประโยชน์ต่อชุมชน ผู้ประกอบการ และเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว รวมถึง เกิดประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยวที่จะได้รับการบริการที่ ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ ประสบการณ์ที่ดีจากการท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับองค์ประกอบการ ท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนศูนย์คช ศึกษา หมู่บ้านช้าง บ้านตากกลาง จังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืนของศูนย์คชศึกษา หมู่บ้านช้าง บ้านตา กลาง จังหวัดสุรินทร์

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากร เป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทาง ท่องเที่ยวในศูนย์คชศึกษา จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 42,396 คน (ศูนย์คชศึกษา, 2559)
2. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทาง ท่องเที่ยวในศูนย์คชศึกษา โดยผู้วิจัยกำหนดขนาด ตัวอย่างจากสูตรของ Yamane (1993) จากจำนวน ประชากร จำนวน 42,396 คน ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 พบว่า มีจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 400 ตัวอย่าง เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Selection) และเก็บข้อมูลกับ นักท่องเที่ยวที่มีความยินดีในการให้ข้อมูล เพื่อไม่ให้ เป็นการรบกวนนักท่องเที่ยว
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็น แบบสอบถาม (Questionnaires) มี 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 องค์ประกอบการท่องเที่ยว เป็นแนวคิด

ของ Dickman (1996) มี 5 ด้าน ประกอบด้วย สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ความสามารถในการเข้าถึงได้ง่าย ที่พักในแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก และกิจกรรมการท่องเที่ยว และตอนที่ 2 การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นแนวคิดของ WTO (1997) มี 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความมั่นคงของสิ่งแวดล้อม ด้านคุณภาพของประสบการณ์นักท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วม และคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนในพื้นที่ เป็นแบบมาตรฐานประเมินค่า โดยผู้วิจัยสร้างข้อคำถามจากนิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ มีลักษณะเป็นแบบมาตรฐานประเมินค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert's Scale) มี 5 ระดับ เรียงจากน้อยไปหามาก โดยระดับ 1 หมายถึง มากที่สุด และระดับ 5 หมายถึง มากที่สุด โดยแบบสอบถามทั้งฉบับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .804

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงบรรยาย (Descriptive Statistic) ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย

(Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ของ สรชัย พิศาลบุตร (2550) โดยช่วงคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21-5.00 อยู่ในระดับมากที่สุด ช่วงคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41-4.20 อยู่ในระดับมาก ช่วงคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61-3.40 อยู่ในระดับปานกลาง ช่วงคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81-2.60 อยู่ในระดับน้อย และช่วงคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.80 อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยเพื่อศึกษาระดับขององค์ประกอบการท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนศูนย์คชศึกษา และเพื่อเสนอแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของศูนย์คช-ศึกษา หมู่บ้านช้าง บ้านตากกลาง จังหวัดสุรินทร์ มีดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และลำดับขององค์ประกอบการท่องเที่ยว

องค์ประกอบการท่องเที่ยว	n = 272		ระดับ	ลำดับ
	\bar{X}	SD		
1. สิ่งดึงดูดใจ	3.44	0.80	มาก	1
2. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	3.27	0.85	มาก	3
3. สิ่งอำนวยความสะดวก	3.18	0.88	มาก	5
4. ที่พัก	3.22	0.55	มาก	4
5. ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว	3.32	1.23	มาก	2
รวม	3.29	0.57	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า องค์ประกอบการ
ท่องเที่ยวในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา
จำแนกตามรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ
ด้านสิ่งดึงดูดใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.44$)
รองลงมาเป็นด้านกิจกรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} =$

3.32) ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับ
มาก ($\bar{X} = 3.27$) ด้านที่พัก อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} =$
3.22) และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก อยู่ในระดับ
มาก ($\bar{X} = 3.18$) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และลำดับของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	n = 272		ระดับ	ลำดับ
	\bar{X}	SD		
1. ความมั่นคงของสิ่งแวดล้อม	3.41	0.58	มาก	1
2. คุณภาพของประสบการณ์การท่องเที่ยว	3.39	0.99	มาก	3
3. คุณภาพของประสบการณ์การท่องเที่ยว	3.39	0.99	มาก	2
4. การมีส่วนร่วม และคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในพื้นที่	3.27	0.52	มาก	4
รวม	3.36	0.54	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า การท่องเที่ยวอย่าง
ยั่งยืนในภาพรวม อยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 3.36$) เมื่อ
พิจารณาจำแนกตามรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมาก
ที่สุด คือ ด้านความมั่นคง ของสิ่งแวดล้อมอยู่ใน
ระดับมาก ($\bar{X} = 3.41$) รองลงมาเป็นด้านคุณภาพ
ของประสบการณ์การท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก
($\bar{X} = 3.39$) และด้านการมีส่วนร่วม และคุณภาพ
ชีวิตที่ดีของคนในพื้นที่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.27$)
ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. องค์ประกอบการท่องเที่ยวในภาพรวมอยู่
ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจำแนกตามรายด้าน
ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านสิ่งดึงดูดใจ อยู่ใน
ระดับมาก รองลงมาเป็นด้านกิจกรรม อยู่ในระดับ

มาก ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก
ด้านที่พัก อยู่ในระดับมาก และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก
อยู่ในระดับมาก มีดังนี้

1.1 ด้านสิ่งดึงดูดใจในภาพรวมอยู่ในระดับ
มาก ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะศูนย์ศึกษาคึกกษาที่มีความ
น่าสนใจ มีวัฒนธรรมการเลี้ยงช้าง วิถีชีวิตของคนใน
ชุมชนเกี่ยวกับประเพณี การอยู่ การกินของชุมชน
สอดคล้องงานวิจัยของ สงกานต์ เชื้ออนธนะ (2556)
ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิง
สร้างสรรค์ลุ่มน้ำว่า จังหวัดน่าน พบว่า ทรัพยากร
ท่องเที่ยวควรดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้
มีลักษณะชวนตาชวนใจ มีเสน่ห์สามารถดึงดูดให้
นักท่องเที่ยวไปเยือน สอดคล้องกับงานวิจัยของ
ชายชาญ ปฐมกาญจนนา และนรินทร์ สังข์รักษา
(2558) ได้ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยว

เชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม พบว่า ตลาดเก่าแก่อายุกว่า 100 ปี ลักษณะเป็นห้องแถวไม้สองชั้นหันหน้าเข้าหากัน โดยปัจจุบันชุมชนยังคงมีสภาพสวยงามบรรยากาศของสถาปัตยกรรมตลาดเก่าในอดีตอย่างสมบูรณ์ วิถีชีวิตที่เรียบง่าย การค้าขายในชุมชนเต็มไปด้วยความอบอุ่น รวมถึงประเพณี และวัฒนธรรมที่กลมกลืนผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมจีนที่อยู่ร่วมกันมากกว่า 100 ปี การสร้างตลาดมีเรื่องเล่าจากการความเป็นมาของชาวจีนจากโพ้นทะเล มีการพัฒนามาตามลำดับจวบจนถึงปัจจุบัน

1.2 ด้านกิจกรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้จัดการท่องเที่ยวได้เตรียมกิจกรรมส่วนหนึ่งให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว ได้แก่ นักท่องเที่ยวร่วมแสดงกับช้าง นักท่องเที่ยววนอนให้ช้างนวด นักท่องเที่ยวให้อาหารช้าง นักท่องเที่ยวนั่งหลังช้างชมหมู่บ้าน นักท่องเที่ยวไปเกี่ยวหญ้าในทุกเพื่อนำมาให้ช้างกิน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิตติกา ทางชั้น นพมาศ สุวชาติ และฐกัต ศรีคำพร (2557) ได้ศึกษาการพัฒนาตัวชี้วัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอีสานริมชายแดนโขงสู่ความยั่งยืน พบว่า ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวมีกิจกรรมที่หลากหลาย นักท่องเที่ยวสามารถทำกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวได้ตามความสนใจ ได้รับรู้ ประสบการณ์ และความประทับใจจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ บัญชา นาคทอง (2553) ได้ศึกษาเรื่องโครงการศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมอีสานใต้ ระบุว่า

กิจกรรมที่จัดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวต้องเป็นกิจกรรมที่ให้คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความนิยม และสนใจ

1.3 การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะศูนย์ศึกษา มีเส้นทาง ถนนมีความสะดวกสบายทั้งรถยนต์ส่วนตัว รถตู้ รถบัสขนาดใหญ่ ภายในศูนย์มีที่จอดรถอย่างเพียงพอ รวมถึงนักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้ง่าย และหลากหลายช่องทาง ได้แก่ เว็บไซต์ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของ บัญชา นาคทอง (2553) ได้ศึกษาเรื่องโครงการศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมอีสานใต้ ระบุว่า นักท่องเที่ยวต้องการได้รับความสะดวกสบายในการเดินทางจากรถโดยสารประจำทาง หรือ บริการสาธารณะจากภาครัฐสอดคล้องงานวิจัยของของ วิตติกา ทางชั้น นพมาศ สุวชาติ ฐกัต ศรีคำพร (2557) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาตัวชี้วัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอีสานริมชายแดนโขงสู่ความยั่งยืน ระบุว่า ด้านการเข้าถึงต้องมีการปรับปรุงยานพาหนะทุกรูปแบบ รวมถึงเส้นทาง ถนน บ้ายบอกทางต้องได้รับการปรับปรุงให้มีความสะดวกและอยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ดี

1.4 สิ่งอำนวยความสะดวกในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะภายในศูนย์ศึกษา มีห้องน้ำ ที่จอดรถ ที่สะอาด และมีเพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยว มีร้านค้าสินค้า อาหาร รวมถึงสินค้าที่ระลึก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ กิจเจริญไพศาล (2553) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ในจังหวัดปทุมธานี พบว่า แหล่งท่องเที่ยวต้องมีการจัดการด้านการบริการ และจัดหาสาธารณูปโภคแก่นักท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจที่ได้รับบริการที่คุ้มค่ากับการมาท่องเที่ยว และควรเร่งพัฒนาปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ได้แก่ ไฟฟ้า ประปาในแหล่งท่องเที่ยวในขณะที่ด้านการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก ควรมีการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว ณ ศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยวของจังหวัด และเอกชน ควรมีการผลิตสินค้าและของที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยว สอดคล้องสอดคล้องงานวิจัยของของ วิตติกา ทางชั้น นพมาศ สุวชาติ ฐกัต ศรีคำพร (2557) ได้ศึกษาการพัฒนาตัวชี้วัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอิสานริมชายแดนโขงสู่ความยั่งยืน ระบุว่า ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวควรคำนึงถึงความปลอดภัย บ้ายเตือนนักท่องเที่ยว ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว และการพัฒนาศักยภาพมัคคุเทศก์ท้องถิ่นให้สามารถต้อนรับ และมีจำนวนเพียงพอต่อนักท่องเที่ยว

1.5 แหล่งที่พักในแหล่งท่องเที่ยวในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะบริเวณใกล้เคียงมีที่พัก โรงแรมไว้คอยบริการนักท่องเที่ยวในพื้นที่ หรือ บริเวณใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิตติกา ทางชั้น นพมาศ สุวชาติ ฐกัต ศรีคำพร (2557) ได้ศึกษาการพัฒนาตัวชี้วัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอิสานริมชายแดนโขงสู่ความยั่งยืน พบว่า ด้านที่พักแรมผู้ประกอบการควรปรับปรุงมาตรฐาน การให้บริการ และกำหนดราคาให้มีความเหมาะสม

2. การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจำแนกตามรายด้าน ด้านที่

มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านความมั่นคงของสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก รองลงมาเป็นด้านคุณภาพของประสบการณ์การท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก และด้านการมีส่วนร่วม และคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในพื้นที่ อยู่ในระดับมาก มีดังนี้

2.1 ความมั่นคงของสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะแหล่งท่องเที่ยวมีระบบการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการเจริญเติบโตของสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่แล้วภายในพื้นที่ศูนย์ศึกษาไม่ส่งผลให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลงจากการท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ กิจเจริญไพศาล (2553) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดปทุมธานี พบว่า แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดปทุมธานี ควรเน้นการพัฒนาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญ สิ่งแวดล้อมโดยรอบที่มีอยู่อนุรักษ์และถ่ายทอดภูมิปัญญา และองค์ความรู้ให้คงอยู่อย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพชรา บุคสีทา (2548) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการด้านการตลาดการท่องเที่ยวชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า การท่องเที่ยวที่จัดโดยชุมชนนั้นมีจุดขายที่หลากหลาย ทั้งธรรมชาติประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต การอนุรักษ์ รวมทั้งมีการพัฒนารูปแบบเพื่อสร้างความยั่งยืนสู่คนรุ่นลูกหลานและเกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นอย่างแท้จริงได้จะต้องผ่านกระบวนการให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดการอย่าง มีประสิทธิภาพ และตอบสนองความต้องการของชุมชน โดยคำนึงถึงความยั่งยืนใน

เรื่องสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมให้ชุมชนอยู่ในบทบาทของเจ้าของกิจกรรมการท่องเที่ยว

2.2 คุณภาพของประสบการณ์ท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะนักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกับคนในชุมชนเจ้าของวัฒนธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทวีลาภ รัตนราช (2553) ได้ศึกษาเรื่องพฤติกรรม และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวสัมผัสวัฒนธรรมในรูปแบบโฮมสเตย์ชุมชนบ้านคลองเรือ อำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวสัมผัสวัฒนธรรมในรูปแบบโฮมสเตย์ชุมชนบ้านคลองเรือ อำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร มีความรู้ล่วงหน้าเกี่ยวกับกิจกรรมที่จัดขึ้น และชุมชนมีการจัดเตรียมกิจกรรมไว้เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วม และเกิดความประทับใจต่างจากกิจกรรมที่จัดไว้ให้

2.3 การมีส่วนร่วม และคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชนอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะคนในชุมชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี มีสาธารณูปโภคพื้นฐานที่ครบครัน ได้แก่ น้ำ ไฟ สัญญาณโทรศัพท์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นุชนารถ รัตนสูงศักดิ์ชัย (2554) ได้ศึกษาเรื่องกลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะพัฒนาได้อย่างยั่งยืนและเป็นประโยชน์สูงสุดต่อทุกคนท้องถิ่นซึ่งเป็นเจ้าของมรดกทางวัฒนธรรม และนักท่องเที่ยวได้นั้น จำเป็นต้องเริ่มต้นจาก “การมีส่วนร่วม” ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มทั้งผู้ที่อยู่ในชุมชน และผู้คนที่ได้รับจากการใช้มรดกทางวัฒนธรรมเป็น

ทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนท้องถิ่นที่เป็นผู้อยู่อาศัยในชุมชนจำเป็นต้องมีบทบาทสูงสุด ในการตัดสินใจว่าจะให้มรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนนั้นพัฒนาไปในทิศทางใด สอดคล้องกับงานวิจัยของชายชาญ ปฐมกาญจนา และนรินทร์ สังข์รักษา (2557) ได้ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม ของชุมชนตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม พบว่า แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม พบว่า ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลหรือท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนงบประมาณในจำนวนที่มากพอ ควรมีการรวมกลุ่มกันในการให้ความช่วยเหลือประสานงาน และให้ข้อมูลซึ่งกัน และกัน เพื่อเป็นเครือข่ายและสนับสนุนซึ่งกัน และกัน และแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ควรมีการประชุมแจ้งข่าวสารเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการตลาด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

1.1 สิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวที่ได้รับความสนใจ และตรงกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไปเน้นสิ่งที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่น มีความจริงตามสภาพการณ์การที่เกิดขึ้นในวิถีชีวิตของชุมชนในปัจจุบัน

1.2 กิจกรรมการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้

นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม โดยออกแบบให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมบางส่วนหรือทั้งหมดของกิจกรรม เพื่อสร้างประสบการณ์ที่ดีเกี่ยวกับศูนย์ศึกษา

1.3 ที่พัก ชุมชนจัดที่พักแบบสัมผัสชีวิตวิถีชุมชนให้กับนักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มเดินทางท่องเที่ยวศึกษาชีวิตคนเลี้ยงช้าง และชุมชนคนเลี้ยงช้างศูนย์ศึกษา

1.4 การจัดกิจกรรมต้องเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมสอดคล้องกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน นักท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมสืบ

สานวิถีชีวิตคนเลี้ยงช้าง และอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชุมชนคนเลี้ยงช้าง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เพิ่มเติมกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเชิงปฏิบัติการให้ชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อความยั่งยืนของการพัฒนาในพื้นที่

2.2 ขยายพื้นที่การวิจัยไปยังพื้นที่เชื่อมโยงการทำกิจกรรมระหว่างศูนย์ศึกษากับชุมชนเลี้ยงช้างในพื้นที่ใกล้เคียง

2.3 เพิ่มระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยเพื่อให้การรวบรวมข้อมูลครบถ้วนทุกฤดูกาล

เอกสารอ้างอิง

กอบกาญจน์ วัฒนวรางกูร. (2559). แดงข่าวกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2560, จาก www.mots.go.th/ewt_news.php?nid=8029.

การัญญา แสงลิ้มสุวรรณ. (2559). การท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน. *วารสารนักบริหาร*, 32(4), 139–146

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2559). *หมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์*. สืบค้นเมื่อ 12 เมษายน 2559, จาก <https://thai.tourismthailand.org>.

ชายชาญ ปฐมกาญจนาน, นรินทร์ สังข์รักษา. (2558). แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม. *วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*.

นุชนารถ รัตนสูงศักดิ์ชัย. (2554). กลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม. *วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 18(1), 31–50.

นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). *โมเดลลิสเรล สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บัญญัติ นาคทองและคณะ. (2550). *โครงการศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมอีสานใต้*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ทวีลาภ รัตนราช. (2553). *พฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการท่องเที่ยวเชิงสัมผัสวัฒนธรรม ในรูปแบบโฮมสเตย์ชุมชนบ้านคลองเรือ อำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร*. ปรินญาณีพนธ์ วท.ม. (การจัดการนันทนาการ), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พรทิพย์ กิจเจริญไพศาล. (2553). *การศึกษาทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดปทุมธานี*. ปรินญาณีพนธ์ วท.ม. (การวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วัชรภรณ์ ระยับศรี. (2551). *พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงพุทธของนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติ ที่มาเที่ยววัดในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์กรุงเทพมหานคร*. ปรินญาณีพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรรณสิริ โมรากุล. (2559). *สรุปสถานการณ์นักท่องเที่ยวธันวาคม*. สืบค้นเมื่อ 5 เมษายน 2560, จาก <http://newdotsamartmultimedia.com/home/details/11/222/25409>
- วิตติกา ทางชั้น นพมาศ สุวชาติ และธฤต ศรีคำพร. (2557). *การพัฒนาตัวชี้วัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอีสานริมชายแดนโขงสู่ความยั่งยืน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนวัตกรรมการท่องเที่ยวและบริการ, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศูนย์คชศึกษา. (2559). *สถิตินักท่องเที่ยวคชศึกษา ต.กระโพ อ.ท่าตูม จ.สุรินทร์*. สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2560. www.elephantworldsurin.com/index.php.
- สงกรานต์ เชื้ออนนะ. (2556). *การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ลุ่มน้ำว่า จังหวัดน่าน*. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยพะเยา.
- สมภรณ์ คงเจริญกาย. (2548). *พฤติกรรมและความพึงพอใจของผู้เข้ามาท่องเที่ยวที่มีผลต่อการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการ), มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- Cronbach, L. J. (1951). "Coefficient Alpha and the Internal Structure of Tests", *Psychometrika*, 16(3), 297-334
- Silberberg. (1995). Cultural tourism and business opportunities for museum and heritage sites. *Tourism Management*, 5(16). 361-365.
- Yamane, Taro. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis. Third editio*. Newyork: Harper and Row Publication.